

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้จากพระสงฆ์มหานิกายในสังกัดคณะสงฆ์อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี จำนวน ๒๘๖ รูป มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

๔.๑ สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

๔.๔ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี

๔.๕ สรุปผลการสัมพัทธ์เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี

๔.๖ องค์ความรู้จากการวิจัย

๔.๑ สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของพระภิกษุและสามเณรที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานะภายในวัด อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษาปริญญาธรรม รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

(n = ๒๘๖)

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (รูป)	ร้อยละ
๑. สถานะภายในวัด		
เจ้าอาวาส	๗๐	๒๔.๔๘
ลูกวัด	๒๑๖	๗๕.๕๒
๒. อายุ		
๒๐-๒๙ ปี	๖๙	๒๔.๑๒
๓๐-๓๙ ปี	๔๙	๑๗.๑๓
๔๐-๕๐ ปี	๗๐	๒๔.๔๘
มากกว่า ๕๐ ปี	๙๘	๓๔.๒๗
๓. พรรษา		
ต่ำกว่า ๕ พรรษา	๙๙	๓๔.๖๒
๕-๑๐ พรรษา	๔๗	๑๖.๔๓
๑๑-๑๕ พรรษา	๔๑	๑๔.๓๔
๑๖-๒๐ พรรษา	๑๘	๖.๒๙
๒๐-๒๕ พรรษา	๓๐	๑๐.๔๙
มากกว่า ๒๕ พรรษา	๕๑	๑๗.๘๓
๔. วุฒิกศีกษาสามัญ		
ประถมศึกษา	๑๓๒	๔๖.๑๕
มัธยมศึกษาตอนต้น	๕๗	๑๙.๙๓
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	๔๖	๑๖.๐๙
อนุปริญญาตรี	๑๗	๕.๙๔
ปริญญาตรี	๒๗	๙.๔๔
สูงกว่าปริญญาตรี	๗	๒.๔๕

ตารางที่ ๔.๑ (ต่อ)

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (รูป)	ร้อยละ
๕. วุฒิการศึกษานักธรรม		
ไม่มีวุฒินักธรรม	๗๐	๒๔.๔๗
นักธรรมชั้นตรี	๓๑	๑๐.๘๔
นักธรรมชั้นโท	๓๕	๑๒.๒๔
นักธรรมชั้นเอก	๑๕๐	๕๒.๔๕
๖. วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม		
ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม	๒๓๗	๘๒.๘๗
ประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ.๓	๒๓	๘.๐๔
ป.ธ.๔-ป.ธ.๖	๑๙	๖.๖๔
ป.ธ.๗-ป.ธ.๙	๗	๒.๔๕

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า พระสงฆ์ที่แบบสอบถามส่วนใหญ่ มีสถานะภายในวัดเป็น ลูกวัด จำนวน ๒๑๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๕๒ มีอายุ มากกว่า ๔๐ ปี จำนวน ๙๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๒๗ มีพรรษา ต่ำกว่า ๕ พรรษา จำนวน ๙๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๖๒ มีวุฒิการศึกษาสามัญ ประถมศึกษา ๑๓๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๑๕ มีวุฒิการศึกษา นักธรรมชั้นเอก จำนวน ๑๕๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๔๕ และ ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม จำนวน ๒๓๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๘๗

๔.๒ บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี

ผลการวิเคราะห์บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม และรายด้าน มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒-๔.๕ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม

(n = ๒๘๖)

ลำดับ	บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี	ระดับบทบาท		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	ด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ	๓.๒๐	๐.๘๑๗	ปานกลาง
๒	ด้านการให้ความรู้ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุแก่ประชาชน	๓.๐๕	๐.๘๔๑	ปานกลาง
๓	ด้านความร่วมมือในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง	๒.๖๔	๑.๐๑๕	ปานกลาง
ภาพรวม		๒.๙๖	๐.๗๙๖	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๙๖

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทั้ง ๓ ด้าน ได้แก่ (๑) ด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ (๒) ด้านการให้ความรู้ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุแก่ประชาชน และ (๓) ด้านความร่วมมือในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๒๐ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านความร่วมมือในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๖๔

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์
โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี
ด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ

(n = ๒๘๖)

ข้อ	ด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ	ระดับบทบาท		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	การปิด กวาด เช็ด ถู โดยรอบบริเวณโบราณสถาน	๓.๖๒	๐.๙๕๘	มาก
๒	การกำจัดวัชพืชในบริเวณแหล่งโบราณสถาน	๓.๔๒	๑.๐๘๕	ปานกลาง
๓	การกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลบริเวณแหล่ง โบราณสถาน	๓.๖๒	๐.๙๖๕	มาก
๔	การจัดระเบียบร้านค้า หาบเร่ แผงลอย ในบริเวณ แหล่งโบราณสถาน	๒.๘๕	๑.๐๘๗	ปานกลาง
๕	การจัดระเบียบการจราจร และมีมาตรการเพื่อลด การสั่นสะเทือนที่เกิดเนื่องจากการจราจร	๒.๙๒	๑.๐๖๐	ปานกลาง
๖	การป้องกันและควบคุมการหลุดตัวของดินใน บริเวณแหล่งโบราณสถาน	๒.๙๗	๑.๑๑๔	ปานกลาง
๗	การเฝ้าระวังและป้องกันอัคคีภัยหรือการลอบ วางเพลิง ในบริเวณแหล่งโบราณสถาน	๓.๑๑	๑.๑๖๔	ปานกลาง
๘	การเฝ้าระวังและป้องกันवादภัยหรือน้ำท่วม ใน บริเวณแหล่งโบราณสถาน	๓.๐๓	๑.๑๗๕	ปานกลาง
๙	การเฝ้าระวังและป้องกันการโจรกรรม ในแหล่ง โบราณสถาน	๓.๓๔	๑.๐๒๐	ปานกลาง
๑๐	การตรวจตามความเปลี่ยนแปลงของสภาพ โบราณสถาน	๓.๑๕	๑.๐๕๑	ปานกลาง
รวม		๓.๒๐	๐.๘๑๗	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๒๐

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีข้อที่อยู่ในระดับมาก ๒ ข้อ ได้แก่ (๑) การปิด กวาด เช็ด ถู โดยรอบบริเวณโบราณสถาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๒ และ (๒) การกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลบริเวณแหล่งโบราณสถาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๒ ส่วนข้ออื่นๆ ที่เหลือ อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์
โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี
ด้านการให้ความรู้ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุแก่ประชาชน
(n = ๒๘๖)

ข้อ	ด้านการให้ความรู้ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุแก่ประชาชน	ระดับบทบาท		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	การสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในการ จัดอบรมค่ายคุณธรรมแก่เยาวชน	๓.๒๐	๐.๙๕๖	ปานกลาง
๒	การสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในการ สอนหนังสือแก่เด็กนักเรียนในสถานศึกษาต่างๆ	๓.๒๒	๐.๙๘๔	ปานกลาง
๓	การสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ใน เทศกาลต่างๆ ของชุมชน	๓.๑๐	๑.๐๓๖	ปานกลาง
๔	การสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ใน กิจกรรมของวันธรรมสวนะ	๓.๑๔	๑.๐๕๕	ปานกลาง
๕	การสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ใน กิจกรรมของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	๓.๒๒	๑.๐๙๘	ปานกลาง
๖	การสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในคราวที่ ได้รับนิมนต์ไปแสดงพระเทศนาในสถานที่ต่างๆ	๓.๐๗	๑.๐๙๕	ปานกลาง
๗	การสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในการ บรรยายธรรมผ่านวิทยุชุมชนหรือหอกระจายข่าว ในชุมชน	๓.๐๕	๑.๐๙๖	ปานกลาง
๘	การจัดทำ-จัดแจก หนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ ให้ความรู้ เกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และ ศิลปวัตถุ	๒.๙๗	๑.๑๐๑	ปานกลาง

ตารางที่ ๔.๔ (ต่อ)

ข้อ	ด้านการให้ความรู้ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุแก่ประชาชน	ระดับบทบาท		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๙	การจัดทำ-จัดแจก CD หรือ DVD ให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ	๒.๗๑	๑.๑๓๒	ปานกลาง
๑๐	เป็นผู้นำประชาชนในชุมชนไปศึกษาดูงานด้านการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ นอกสถานที่	๒.๗๙	๑.๐๙๘	ปานกลาง
รวม		๓.๐๕	๐.๘๔๑	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ด้านการให้ความรู้ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุแก่ประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๒๐

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มี ๒ ข้อ ได้แก่ (๑) การสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในการ สอนหนังสือแก่เด็กนักเรียนในสถานศึกษาต่างๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๒๒ และ (๒) การสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในกิจกรรมของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๒๒ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การจัดทำ-จัดแจก CD หรือ DVD ให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๗๑

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ด้านความร่วมมือในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

(n = ๒๘๖)

ข้อ	ด้านความร่วมมือในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง	ระดับบทบาท		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	การได้รับเชิญจากหน่วยงานราชการเพื่อเป็นวิทยากรให้ความรู้ ความเข้าใจ แก่กลุ่มคนผู้สนใจทางโบราณคดีท้องถิ่น	๒.๘๑	๑.๑๙๓	ปานกลาง
๒	การได้รับเชิญจากหน่วยงานราชการเพื่อเข้าร่วมการสัมมนาในการป้องกันผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ ในชุมชน	๒.๗๕	๑.๑๓๒	ปานกลาง
๓	การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง	๒.๖๖	๑.๑๗๐	ปานกลาง
๔	การเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ/เสนอตัวแทนเป็นกรรมการในการดำเนินงานเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ	๒.๖๗	๑.๑๔๒	ปานกลาง
๕	การมีส่วนร่วมกับหน่วยงานราชการในการตัดสินใจลงมติในเรื่องการก่อสร้างอาคารใน บริเวณแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ	๒.๖๕	๑.๑๕๙	ปานกลาง
๖	การมีส่วนร่วมเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการขุดค้นแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในชุมชน	๒.๖๓	๑.๑๕๘	ปานกลาง
๗	การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ/เสนอตัวแทนเป็นกรรมการตรวจการจ้าง	๒.๔๓	๑.๐๘๙	น้อย
๘	การมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารงบประมาณ ตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในชุมชน	๒.๕๗	๑.๒๐๖	ปานกลาง

ตารางที่ ๔.๕ (ต่อ)

ข้อ	ด้านความร่วมมือในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุกับหน่วยงาน ราชการที่เกี่ยวข้อง	ระดับบทบาท		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๙	การมีส่วนร่วมเป็นผู้ออกกฎ ระเบียบ มาตรการ ใน การดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และ ศิลปวัตถุ ในชุมชน	๒.๕๖	๑.๑๙๗	ปานกลาง
๑๐	การมีส่วนร่วมกับหน่วยงานราชการในการอบรม เพื่อปลูกสำนึกรักษ์และหวงแหนโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุแก่คนในชุมชน	๒.๖๘	๑.๑๗๙	ปานกลาง
รวม		๒.๖๔	๑.๐๑๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ด้านความร่วมมือในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๖๔

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่อยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมเข้าร่วมเป็น กรรมการ/เสนอตัวแทนเป็นกรรมการตรวจการจ้าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๔๓ ส่วนข้ออื่นๆ ที่เหลือ อยู่ในระดับปานกลาง

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ สถานะภายในวัด อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษานักธรรม และวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ของพระสงฆ์ที่ตอบแบบสอบถาม โดยแสดงการวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่าง จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ตามสมมติฐานการวิจัยที่ ๑-๖ ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีสถานะภายในวัดต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๖ การเปรียบเทียบระดับบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี
จำแนกตามสถานะภายในวัด

(n = ๒๘๖)

บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี		สถานะภายในวัด				t	Sig.
		เจ้าอาวาส (๗๐ รูป)		ลูกวัด (๒๑๖ รูป)			
		$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D		
๑	ด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ	๓.๑๒	๐.๘๓๑	๓.๑๗	๐.๘๑๑	๑.๓๘๘	๐.๓๐๒
๒	ด้านการให้ความรู้ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุแก่ประชาชน	๓.๓๔	๐.๗๐๕	๒.๙๕	๐.๘๖๐	๓.๔๖๕	๐.๑๙๗
๓	ด้านความร่วมมือในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง	๓.๐๒	๐.๗๘๘	๒.๕๒	๑.๐๕๒	๔.๒๒๒**	๐.๐๐๑
ภาพรวม		๓.๒๓	๐.๖๘๑	๒.๘๘	๐.๘๑๓	๓.๒๔๖	๐.๓๔๒

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตาราง ๔.๖ พบว่า พระสงฆ์ที่มีสถานะภายในวัดต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

พระสงฆ์ที่มีสถานะภายในวัดต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ในด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ และด้านการให้ความรู้ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุแก่ประชาชน ไม่แตกต่างกัน

พระสงฆ์ที่มีสถานะภายในวัดต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ในด้านความร่วมมือในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

สมมติฐานที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๗ การเปรียบเทียบระดับบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี จำแนกตามอายุ

(n = ๒๘๖)

บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี		อายุ								F	Sig.
		๒๐-๒๙ ปี (๖๙ รูป)		๓๐-๓๙ ปี (๔๙ รูป)		๔๐-๕๐ ปี (๗๐ รูป)		มากกว่า ๕๐ ปี (๙๘ รูป)			
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑	ด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ	๓.๓๖	๐.๘๑๖	๓.๐๓	๐.๗๒๗	๓.๑๒	๐.๘๘๗	๓.๒๔	๐.๗๙๘	๑.๘๒๙	๐.๑๔๒
๒	ด้านการให้ความรู้ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุแก่ประชาชน	๓.๐๗	๐.๘๗๙	๒.๙๐	๐.๘๖๓	๓.๐๑	๐.๗๙๕	๓.๑๓	๐.๘๖๓	๐.๙๑๒	๐.๔๓๖
๓	ด้านความร่วมมือในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุกับหน่วยงาน ราชการที่เกี่ยวข้อง	๒.๗๐	๑.๐๘๔	๒.๓๕	๑.๐๒๒	๒.๖๒	๑.๐๐๑	๒.๗๖	๐.๙๕๗	๑.๙๑๑	๐.๑๒๘
ภาพรวม		๓.๐๔	๐.๘๒๖	๒.๗๖	๐.๗๖๘	๒.๙๒	๐.๘๐๕	๓.๐๔	๐.๗๗๓	๑.๗๑๘	๐.๑๖๔

จากตาราง ๔.๗ พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ในด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ด้านการให้ความรู้ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุแก่ประชาชน และด้านความร่วมมือในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๓ พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๘ การเปรียบเทียบระดับบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี จำแนกตามพรรษา (n = ๒๘๖)

บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และ ศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี		พรรษา												F	Sig.
		น้อยกว่า ๕ พรรษา (๙๙ รูป)		๕-๑๐ พรรษา (๔๗ รูป)		๑๑-๑๕ พรรษา (๔๑ รูป)		๑๖-๒๐ พรรษา (๑๘ รูป)		๒๐-๒๕ พรรษา (๓๐ รูป)		มากกว่า ๒๕ พรรษา (๕๑ รูป)			
$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑	ด้านการดูแลรักษา โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ	๓.๒๓	๐.๘๒๕	๓.๐๓	๐.๗๘๒	๓.๐๒	๐.๘๙๒	๓.๔๑	๐.๗๘๗	๓.๑๐	๐.๗๗๒	๓.๔๕	๐.๗๖๑	๒.๑๐๙	๐.๐๖๕
๒	ด้านการให้ความรู้ในการ อนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุแก่ ประชาชน	๒.๙๐	๐.๘๙๒	๒.๙๙	๐.๗๖๘	๒.๙๔	๐.๘๗๐	๓.๓๑	๐.๕๒๐	๓.๑๔	๐.๘๑๔	๓.๓๒	๐.๘๓๒	๒.๒๗๘*	๐.๐๔๗
๓	ด้านความร่วมมือในการอนุรักษ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และ ศิลป วัตถุกับหน่วยงาน ราชการที่เกี่ยวข้อง	๒.๔๖	๑.๐๙๑	๒.๖๙	๑.๐๐๑	๒.๓๘	๐.๙๒๕	๒.๘๖	๐.๙๓๔	๒.๗๙	๑.๐๖๒	๒.๙๙	๐.๘๔๓	๒.๗๔๕*	๐.๐๑๙
ภาพรวม		๒.๘๗	๐.๘๒๘	๒.๙๐	๐.๗๖๒	๒.๗๘	๐.๘๐๔	๓.๑๙	๐.๖๙๒	๓.๐๑	๐.๘๐๓	๓.๒๕	๐.๗๒๖	๒.๔๘๖*	๐.๐๓๒

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ในด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ไม่แตกต่างกัน

พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ในด้านการให้ความรู้ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุแก่ประชาชน และ ด้านความร่วมมือในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ดังนั้น จึงได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยภาพรวมด้านการให้ความรู้ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุแก่ประชาชน และ ด้านความร่วมมือในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง จำแนกตามพรรษา ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ดังแสดงในตารางที่ ๔.๙-๔.๑๑

ตารางที่ ๔.๙ เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD)
จำแนกตามพรรษา โดยภาพรวม

(n = ๒๘๖)

พรรษา	$\bar{X}$	พรรษา					
		ต่ำกว่า ๕ พรรษา	๕-๑๐ พรรษา	๑๑-๑๕ พรรษา	๑๖-๒๐ พรรษา	๒๑-๒๕ พรรษา	มากกว่า ๒๕ พรรษา
		๒.๘๗	๒.๙๐	๒.๗๘	๓.๑๙	๓.๐๑	๓.๒๕
ต่ำกว่า ๕ พรรษา	๒.๘๗	-	-๐.๐๓	๐.๐๙	-๐.๓๒	-๐.๑๔	-๐.๓๘*
๕-๑๐ พรรษา	๒.๙๐	-	-	๐.๑๒	-๐.๒๙	-๐.๑๑	-๐.๓๕*
๑๑-๑๕ พรรษา	๒.๗๘	-	-	-	-๐.๔๑	-๐.๒๓	-๐.๔๗*
๑๖-๒๐ พรรษา	๓.๑๙	-	-	-	-	๐.๑๘	-๐.๐๖
๒๑-๒๕ พรรษา	๓.๐๑	-	-	-	-	-	-๐.๒๔
มากกว่า ๒๕ พรรษา	๓.๒๕	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ต่ำกว่า ๕ พรรษา มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม ในระดับน้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา มากกว่า ๒๕ พรรษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ในขณะเดียวกัน พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๕-๑๐ พรรษา มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม ในระดับน้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา มากกว่า ๒๕ พรรษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ในขณะเดียวกัน พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๑๑-๑๕ พรรษา มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม ในระดับน้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา มากกว่า ๒๕ พรรษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๐ เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD)
 จำแนกตามพรรษา ด้านการให้ความรู้ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ
 และศิลปวัตถุแก่ประชาชน

(n = ๒๘๖)

พรรษา	$\bar{X}$	พรรษา					
		ต่ำกว่า ๕ พรรษา	๕-๑๐ พรรษา	๑๑-๑๕ พรรษา	๑๖-๒๐ พรรษา	๒๑-๒๕ พรรษา	มากกว่า ๒๕ พรรษา
		๒.๙๐	๒.๙๙	๒.๙๔	๓.๓๑	๓.๑๔	๓.๓๒
ต่ำกว่า ๕ พรรษา	๒.๙๐	-	-๐.๐๙	-๐.๐๔	-๐.๔๑	-๐.๒๔	-๐.๔๒*
๕-๑๐ พรรษา	๒.๙๙	-	-	๐.๐๕	-๐.๓๒	-๐.๑๕	-๐.๓๓
๑๑-๑๕ พรรษา	๒.๙๔	-	-	-	-๐.๓๗	-๐.๒๐	-๐.๓๘*
๑๖-๒๐ พรรษา	๓.๓๑	-	-	-	-	๐.๑๗	-๐.๐๑
๒๑-๒๕ พรรษา	๓.๑๔	-	-	-	-	-	-๐.๑๘
มากกว่า ๒๕ พรรษา	๓.๓๒	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ต่ำกว่า ๕ พรรษา มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ด้านการให้ความรู้ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุแก่ประชาชน ในระดับน้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา มากกว่า ๒๕ พรรษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ในขณะเดียวกัน พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๑๑-๑๕ พรรษา มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ด้านการให้ความรู้ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุแก่ประชาชน ในระดับน้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา มากกว่า ๒๕ พรรษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๑ เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD)
 จำแนกตามพรรษา ด้านความร่วมมือในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และ
 ศิลปวัตถุกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

(n = ๒๘๖)

พรรษา	$\bar{X}$	พรรษา					
		ต่ำกว่า ๕ พรรษา	๕-๑๐ พรรษา	๑๑-๑๕ พรรษา	๑๖-๒๐ พรรษา	๒๑-๒๕ พรรษา	มากกว่า ๒๕ พรรษา
		๒.๔๖	๒.๖๙	๒.๓๘	๒.๘๖	๒.๗๙	๒.๙๙
ต่ำกว่า ๕ พรรษา	๒.๔๖	-	-๐.๒๓	๐.๐๘	-๐.๔๐	-๐.๓๓	-๐.๕๓*
๕-๑๐ พรรษา	๒.๖๙	-	-	๐.๓๑	-๐.๑๗	-๐.๑๐	-๐.๓๐
๑๑-๑๕ พรรษา	๒.๓๘	-	-	-	-๐.๔๘	-๐.๔๑	-๐.๖๑*
๑๖-๒๐ พรรษา	๒.๘๖	-	-	-	-	๐.๐๗	-๐.๑๓
๒๑-๒๕ พรรษา	๒.๗๙	-	-	-	-	-	-๐.๒๐
มากกว่า ๒๕ พรรษา	๒.๙๙	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ต่ำกว่า ๕ พรรษา มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ด้านความร่วมมือในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ในระดับน้อยกว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษา มากกว่า ๒๕ พรรษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ในขณะเดียวกัน พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๑๑-๑๕ พรรษา มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ด้านความร่วมมือในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ในระดับน้อยกว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษา มากกว่า ๒๕ พรรษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๔ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๒ การเปรียบเทียบระดับบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี
จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ

(n = ๒๘๖)

บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และ ศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี		วุฒิการศึกษาสามัญ												F	Sig.
		ประถมศึกษา (๑๓๒ รูป)		มัธยมศึกษา ตอนต้น (๕๗ รูป)		มัธยมศึกษาตอน ปลาย/เทียบเท่า (๔๖ รูป)		อนุปริญญา (๑๗ รูป)		ปริญญาตรี (๒๗ รูป)		สูงกว่า ปริญญาตรี (๗ รูป)			
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑	ด้านการดูแลรักษา โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ	๓.๑๙	๐.๗๖๐	๓.๒๗	๐.๙๗๔	๓.๐๓	๐.๘๕๘	๓.๒๕	๐.๗๗๑	๓.๓๗	๐.๖๒๐	๓.๓๔	๑.๐๒๓	๐.๗๕๙	๐.๕๘๐
๒	ด้านการให้ความรู้ในการ อนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุแก่ ประชาชน	๓.๐๙	๐.๘๒๖	๓.๐๖	๐.๙๐๔	๒.๗๘	๐.๘๖๕	๓.๑๔	๐.๘๖๑	๓.๑๗	๐.๖๗๕	๓.๑๙	๐.๘๙๓	๑.๒๓๐	๐.๒๙๕
๓	ด้านความร่วมมือในการอนุรักษ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และ ศิลปวัตถุกับหน่วยงาน ราชการที่เกี่ยวข้อง	๒.๗๒	๑.๐๔๓	๒.๕๘	๑.๐๓๘	๒.๔๔	๑.๐๕๕	๒.๖๔	๐.๘๗๔	๒.๗๑	๐.๘๓๒	๒.๕๖	๑.๑๓๔	๐.๕๙๘	๐.๗๐๑
ภาพรวม		๓.๐๐	๐.๗๘๓	๒.๙๗	๐.๘๖๓	๒.๗๕	๐.๘๔๑	๓.๐๑	๐.๗๕๕	๓.๐๘	๐.๕๙๙	๓.๐๓	๐.๙๕๗	๐.๘๗๓	๐.๕๐๐

จากตาราง ๔.๑๒ พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ในด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ด้านการให้ความรู้ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุแก่ประชาชน และด้านความร่วมมือในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๔ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๓ การเปรียบเทียบระดับบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี
จำแนกตามวุฒิการศึกษานักธรรม (n = ๒๘๖)

บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี		วุฒิการศึกษานักธรรม								F	Sig.
		ไม่มีวุฒินักธรรม (๗๐ รูป)		นักธรรมชั้นตรี (๓๑ รูป)		นักธรรมชั้นโท (๓๕ รูป)		นักธรรมชั้นเอก (๑๕๐ รูป)			
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑	ด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ	๓.๑๘	๐.๖๙๐	๓.๑๙	๐.๙๘๒	๓.๒๘	๐.๗๑๘	๓.๒๐	๐.๘๖๒	๐.๑๓๒	๐.๙๔๑
๒	ด้านการให้ความรู้ในการอนุรักษ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และ ศิลปวัตถุแก่ประชาชน	๓.๑๔	๐.๘๔๗	๒.๗๕	๐.๘๙๑	๓.๐๖	๐.๘๒๔	๓.๐๖	๐.๘๒๗	๑.๖๒๖	๐.๑๘๔
๓	ด้านความร่วมมือในการอนุรักษ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ กับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง	๒.๖๘	๑.๑๐๙	๒.๔๗	๐.๙๙๐	๒.๗๙	๑.๐๖๓	๒.๖๒	๐.๙๖๗	๐.๕๘๙	๐.๖๒๓
ภาพรวม		๓.๐๐	๐.๘๐๙	๒.๘๐	๐.๘๔๔	๓.๐๔	๐.๘๐๔	๒.๙๖	๐.๗๘๑	๐.๕๘๘	๐.๖๒๓

จากตาราง ๔.๑๓ พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ในด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ด้านการให้ความรู้ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุแก่ประชาชน และด้านความร่วมมือในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๖ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๔ การเปรียบเทียบระดับบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี
จำแนกตามวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม

(n = ๒๘๖)

บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี		วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม								F	Sig.
		ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม (๒๓๗ รูป)		ประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ.๓ (๒๓ รูป)		ป.ธ.๔-ป.ธ.๖ (๑๙ รูป)		ป.ธ.๗-ป.ธ.๙ (๗ รูป)			
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑	ด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ	๓.๒๔	๐.๘๒๐	๒.๗๔	๐.๗๙๔	๓.๒๐	๐.๗๖๑	๓.๖๐	๐.๔๐๔	๓.๒๓๗	๐.๐๒๓
๒	ด้านการให้ความรู้ในการอนุรักษ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ แก่ประชาชน	๓.๐๖	๐.๘๕๐	๒.๖๙	๐.๘๙๘	๓.๑๔	๐.๖๑๑	๓.๖๑	๐.๔๗๘	๒.๖๐๓	๐.๐๕๒
๓	ด้านความร่วมมือในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุกับหน่วยงานราชการ ที่เกี่ยวข้อง	๒.๖๘	๑.๐๑๕	๒.๐๑	๑.๐๔๖	๒.๖๕	๐.๗๘๓	๓.๓๔	๐.๖๙๐	๔.๓๑๓*	๐.๐๐๕
ภาพรวม		๒.๙๙	๐.๗๙๘	๒.๔๘	๐.๘๔๘	๓.๐๐	๐.๕๕๐	๓.๕๒	๐.๔๔๒	๔.๒๒๐*	๐.๐๐๖

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตาราง ๔.๑๔ พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ในด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ด้านการให้ความรู้ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุแก่ประชาชน ไม่แตกต่างกัน

พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ในด้านความร่วมมือในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ดังนั้น จึงได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยภาพรวม และ ด้านความร่วมมือในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง จำแนกตามวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๕-๔.๑๖

ตารางที่ ๔.๑๕ เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD)

จำแนกตามวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม โดยภาพรวม

(n = ๒๘๖)

วุฒิการศึกษา เปรียญธรรม	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม			
		ไม่มีวุฒิ เปรียญธรรม	ประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ.๓	ป.ธ.๔-ป.ธ.๖	ป.ธ.๗-ป.ธ.๙
		๒.๙๙	๒.๔๘	๓.๐๐	๓.๕๒
ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม	๒.๙๙	-	๐.๕๑*	-๐.๐๑	-๐.๕๓
ประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ.๓	๒.๔๘	-	-	-๐.๕๒*	-๑.๐๔*
ป.ธ.๔-ป.ธ.๖	๓.๐๐	-	-	-	-๐.๕๒
ป.ธ.๗-ป.ธ.๙	๓.๕๒	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมในระดับมากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ.๓ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ในขณะเดียวกัน พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ.๓ มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม ในระดับน้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ป.ธ.๔-ป.ธ.๖ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ในขณะเดียวกัน พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ.๓ มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม ในระดับน้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ป.ธ.๗-ป.ธ.๙ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๖ เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD)
 จำแนกตามวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ด้านความร่วมมือในการอนุรักษ์โบราณสถาน
 โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

(n = ๒๘๖)

วุฒิการศึกษา เปรียญธรรม	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม			
		ไม่มีวุฒิ เปรียญธรรม	ประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ.๓	ป.ธ.๔-ป.ธ.๖	ป.ธ.๗-ป.ธ.๙
		๒.๖๘	๒.๐๑	๒.๖๕	๓.๓๔
ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม	๒.๖๘	-	๐.๖๗	๐.๐๓	-๐.๖๖
ประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ.๓	๒.๐๑	-	-	-๐.๖๔	-๑.๓๓
ป.ธ.๔-ป.ธ.๖	๒.๖๕	-	-	-	-๐.๖๙
ป.ธ.๗-ป.ธ.๙	๓.๓๔	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ด้านความร่วมมือในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ในระดับมากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ.๓ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ในขณะเดียวกัน พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ.๓ มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ด้านความร่วมมือในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ในระดับน้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ป.ธ.๔-ป.ธ.๖ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ในขณะเดียวกัน พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ.๓ มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ด้านความร่วมมือในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ในระดับน้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ป.ธ.๗-ป.ธ.๙ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ผลการเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ตามสมมติฐานที่ ๑-๖ ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๗ ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	t	F	Sig.	ผลการทดสอบ	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
สมมติฐานที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีสถานะภายในวัดต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน	๓.๒๔๖	-	๐.๓๔๒	-	✓
สมมติฐานที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน	-	๑.๗๑๘	๐.๑๖๔	-	✓
สมมติฐานที่ ๓ พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน	-	๒.๔๘๖	๐.๐๓๒	✓	-
สมมติฐานที่ ๔ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน	-	๐.๘๗๓	๐.๕๐๐	-	✓
สมมติฐานที่ ๕ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน	-	๐.๕๘๘	๐.๖๒๓	-	✓
สมมติฐานที่ ๖ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาธรรมต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน	-	๔.๒๒๐	๐.๐๐๖	✓	-

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า พระสงฆ์ที่มีสถานภาพส่วนบุคคลในด้านสถานะภายในวัด อายุ วุฒิการศึกษาสามัญ และวุฒิการศึกษานักธรรม ต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

ส่วนพระสงฆ์ที่มีสถานภาพส่วนบุคคลในด้านพรรษา และวุฒิการศึกษาปริญญาธรรม ต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๔.๔ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายเปิด (Open-Ended) นำเสนอข้อมูลโดยเขียนเป็นความเรียงประกอบตาราง ดังนี้

๔.๔.๑ ด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ในด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๘

ตารางที่ ๔.๑๘ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี

ด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ

ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑. บางวัดไม่มีกองทุนเฉพาะสำหรับจัดซื้อ จัดหา จัดสร้าง วัสดุอุปกรณ์สำหรับการดูแล รักษา โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ที่มีอยู่ในพื้นที่วัด	๑. หน่วยงานราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงภาคประชาสังคม ควรจัดตั้งกองทุนให้แก่วัดที่มี โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ เพื่อใช้ในการจัดซื้อ จัดหา จัดสร้าง วัสดุอุปกรณ์ สำหรับการใช้ในการดูแล รักษา โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ที่มีอยู่ในพื้นที่วัด
๒. การเฝ้าระวังการโจรกรรมของมิจฉาชีพโดยพระสงฆ์ขาดประสิทธิภาพ เนื่องด้วยพระสงฆ์มีบทบาทซ้ำซ้อน มีภารกิจต้องปฏิบัติเป็นประจำ อาทิ การทำวัตรสวดมนต์ การเดินทางไปฉลอง ศรัทธาพุทธศาสนิกชน ฯลฯ กลุ่มมิจฉาชีพจึงอาศัยช่วงเวลาพระสงฆ์ในวัดเดินทางออกนอกวัด หรือทำวัตรสวดมนต์ในเวลาเช้า/เย็น เป็นช่องทางการโจรกรรมโบราณวัตถุและศิลปวัตถุ	๒. ควรมีการจัดตั้งกองอาสาสมัครชุมชนเฝ้าระวังการโจรกรรมโบราณวัตถุและศิลปวัตถุ ร่วมกับพระสงฆ์ พร้อมทั้งติดตั้งกล้องวงจรปิด เพื่อสามารถติดตามภาพเหตุการณ์โจรกรรมที่อาจเกิดขึ้นได้

ตารางที่ ๔.๑๘ (ต่อ)

ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๓. พระสงฆ์ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ที่ถูกต้องในการอนุรักษ์โบราณสถานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่วัด ผลของการบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะภายในวัดจึงทำให้โบราณสถานเกิดความเสียหาย ผิดเพี้ยน ไม่คงสภาพเดิม	๓. กรมศิลปากร และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ควรประสานความร่วมมือในการจัดอบรมถวายความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ แก่พระสงฆ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระสงฆ์ในสังกัดวัดซึ่งเป็นที่ตั้งหรือเก็บรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ
๔. ข้อกำหนดเกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ บางมาตรา มิได้เป็นไปเพื่อการป้องกันการพังทลาย หากแต่เน้นที่รื้อคอยให้ชำรุด เสียหาย แล้วจึงดำเนินการบูรณะ กล่าวคือ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ที่ตั้งอยู่หรือเก็บรักษาอยู่ในวัด ส่วนใหญ่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ที่ขึ้นทะเบียนเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินกับกรมศิลปากรแล้ว ซึ่งมีข้อกำหนดระบุไว้ว่า ให้ผู้ครอบครองโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุนั้นแจ้งเป็น หนังสือไปยังอธิบดีภายในสามสิบวันนับแต่วันชำรุด หักพัง เสียหาย ดังกล่าวนี้นี้ ระบุให้ผู้ครอบครองแจ้งเมื่อเสียหายเท่านั้น	๔. ภาครัฐควรแก้ไขข้อกำหนดเกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ จากแนวทางที่เน้นการบูรณะ ซ่อมแซม และคงสภาพ ให้เป็นไปเพื่อการป้องกันการชำรุด หักพัง เสียหาย ที่เกิดขึ้น

๔.๔.๒ ด้านการให้ความรู้ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุแก่ประชาชน

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ในด้านการให้ความรู้ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุแก่ประชาชน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๙

ตารางที่ ๔.๑๙ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี
ด้านการให้ความรู้ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุแก่ประชาชน

ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑. ประชาชนไม่ตระหนักถึงความสำคัญของโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ	๑. รณรงค์ให้ประชาชนในท้องถิ่น ตระหนักถึงความสำคัญของโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ปลุกจิตสำนึกการอนุรักษ์แก่ประชาชน และควรมุ่งกลุ่มเป้าหมายไปที่เยาวชน โดยการปลูกฝังค่านิยมการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน
๒. ในชุมชนขาดนักวิชาการ ผู้มีความรู้ ความเข้าใจโดยตรงในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ แนวทางในการอนุรักษ์จึงเป็นไปในเชิงรับ คือ รอรับนโยบายจากทางราชการ ก่อให้เกิดความล่าช้า ไม่ทันการณ์	๒. จัดอบรมหลักสูตรบุคลากรเฉพาะด้านการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ประจำท้องถิ่น แล้วคัดเลือก/แต่งตั้งบุคลากรผู้มีความสามารถที่ผ่านการอบรม ให้เป็นนักวิชาการด้านการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุประจำชุมชน
๓. ขาดการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุที่สามารถเข้าถึงประชาชนในชุมชนได้อย่างแท้จริง	๓. ภาครัฐโดยหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ควรร่วมมือกันจัดทำสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในรูปแบบของเอกสารหรือหนังสือประจำบ้าน แล้วแจกจ่ายให้แก่ทุกหลังคาเรือนในชุมชน โดยไม่เรียกเก็บค่าใช้จ่าย
๔. ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ จึงไม่ต้องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ด้วยเกรงความผิดที่อาจเกิดขึ้นจากการละเมิดข้อกฎหมายโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์	๔. ภาครัฐโดยหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ ควรดำเนินการให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในชุมชน

๔.๔.๓ ด้านความร่วมมือในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ กับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ในด้านความร่วมมือในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒๐

ตารางที่ ๔.๒๐ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ด้านความร่วมมือในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑. ทั้ง ๓ ฝ่าย ได้แก่ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง วัด และชุมชน ขาดการประสานความร่วมมือกัน อย่างเป็นทางการ รูปแบบของการอนุรักษ์จึง เป็นไปในลักษณะต่างฝ่ายต่างทำ	๑. ทั้ง ๓ ฝ่าย ได้แก่ หน่วยงานราชการที่ เกี่ยวข้อง วัด และชุมชน ควรทำข้อตกลงความ ร่วมมือ (MOU) ร่วมกันในการทำกิจกรรมเพื่อ การอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และ ศิลปวัตถุ
๒. ระบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์และระบบ ราชการเป็นการทำงานตามระบบสายการบังคับ บัญชา อาจก่อให้เกิดความล่าช้า ไม่ทันต่อ เหตุการณ์ความเสียหายที่เกิดขึ้น	๒. คณะสงฆ์และภาครัฐ ควรให้อำนาจ รับผิดชอบแก่พระภิกษุผู้มีตำแหน่งเป็นผู้ดูแล โบราณสถาน ให้สามารถประสานงานกับ หน่วยงานราชการผู้รับผิดชอบได้โดยตรง โดย ข้ามขั้นตอนของสายการบังคับบัญชาบางส่วน ที่ไม่จำเป็น เพื่อให้ทันการณ์ความเสียหายที่ เกิดขึ้น
๓. หน่วยงานราชการที่ได้รับงบประมาณเพื่อการ อนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุใน ชุมชน ไม่เปิดเผยรายละเอียดของการใช้ งบประมาณแก่ประชาชนทั่วไป ส่งผลให้ประชาชน บางส่วนมีอคติต่อหน่วยงานราชการในเรื่องการ ทุจริต คอร์รัปชัน	๓. หน่วยงานราชการที่ได้รับงบประมาณเพื่อ การอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และ ศิลปวัตถุในชุมชน ควรเปิดเผยรายละเอียดของ การใช้งบประมาณแก่ประชาชนอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ ประชาชน

๔.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) สำหรับเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน ๘ รูป/คน ดังนี้

- ๑) พระครูสิริศนาภรณ์ (เอนก รตนวณโณ)
ตำแหน่ง รองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี
- ๒) พระพิศิษฐ์พัฒนพิธาน (ดาวเรือง อาจารย์คุณ)
ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี
- ๓) พระครูพิพัฒนศาสนการ (เฉลิม จันทมโม)
ตำแหน่ง เจ้าคณะตำบลคูบัว เขต ๒ อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี
- ๔) พระครูธรรมสารสุนทร (พิศิษฐ์ ญาณจิตโต)
ตำแหน่ง เจ้าคณะตำบลคูกระจ่างถิ่น-คู่งิ้ว อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี
- ๕) นางสาวนารีรัตน์ ปรีชาพิชิต
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักศิลปากรที่ ๑ จังหวัดราชบุรี
- ๖) นางสาวปราจีน เครือจันทร์
ตำแหน่ง หัวหน้าพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ จังหวัดราชบุรี
- ๗) นายศานติ อรรถวรรณ
ตำแหน่ง การท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดราชบุรี
- ๘) นายประยง พิมเพระ
ตำแหน่ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลคูบัว อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับ บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ มีข้อที่อยู่ระดับมาก ๒ ข้อ ได้แก่ การปิดกวาด เช็ด ถู โดยรอบบริเวณโบราณสถาน และการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลบริเวณแหล่งโบราณสถาน ส่วนในด้านการให้ความรู้ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุแก่ประชาชน อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ และในด้านความร่วมมือในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง มีข้อที่อยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ/เสนอตัวแทนเป็นกรรมการตรวจจ้าง ดังกล่าวนี้นี้ แสดงให้เห็นว่า บทบาทของพระสงฆ์โดยรวมยังคงเป็นเพียงผู้ทำความสะอาด ปิด กวาด เช็ด ถู โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ เท่านั้นที่จะกระทำได้ ซึ่งอาจเกิดจากสาเหตุที่พระสงฆ์ยังขาดความรู้ด้านการอนุรักษ์อย่างแท้จริง ดังกล่าวนี้นี้ สอดคล้องกันกับ ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๘ รูป/คน ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปผลการสัมภาษณ์ โดยจำแนกตามรายด้านของการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

๔.๕.๑ ด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ

วัดในอำเภอเมืองราชบุรีหลายแห่งมีโบราณสถานประเภทเจดีย์ วิหาร อุโบสถ ศาลาการเปรียญ ศาลาท่าน้ำ หอระฆัง หอไตร ฯลฯ^๑ บางแห่งเป็นวัดที่ถูกทิ้งร้าง บางแห่งเป็นวัดเก่าแก่ที่พัฒนาขึ้นตามกาลเวลา จึงปรากฏมีสิ่งก่อสร้างสมัยใหม่อยู่ร่วมกับโบราณสถาน^๒ วัดที่ค้นพบโบราณวัตถุและศิลปวัตถุนั้น ได้แก่ วัดแคทราย วัดนาหนอง เป็นต้น ซึ่งได้มีการรวบรวมเก็บรักษาไว้เพื่ออนุรักษ์ให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษา ส่วนวัดที่มีโบราณสถานสำคัญซึ่งเป็นที่รู้จักในระดับประเทศ คือ วัดโขลงสุวรรณคีรี และวัดคูบัว ตำบลคูบัว ซึ่งมีโบราณสถานสมัยทวารวดีอยู่ ซึ่งเจ้าอาวาสได้ให้การดูแลและป้องกันไม่ให้ชาวบ้านบุกรุกเข้าไปทำลาย^๓ ป้องกันการขุดค้นเพื่อลักขโมยวัตถุของมีค่าสมัยโบราณ^๔ ซึ่งจากการสำรวจพบว่า โบราณวัตถุส่วนใหญ่จะได้รับมอบจากประชาชนผู้ศรัทธาและเห็นคุณค่านำมาถวายเป็นสมบัติของวัด ต่อมาเจ้าอาวาสมีความต้องการให้หน่วยงานของกรมศิลปากรเข้าไปจัดทำบัญชี ขึ้นทะเบียนเพื่อเป็นหลักฐานใช้ในกรณีที่โบราณวัตถุถูกขโมยไป^๕ หากแต่ในปัจจุบันพบว่า พระสงฆ์โดยรวมยังขาดความเข้าใจในการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ เท่าที่ควร ซึ่งอาจมีสาเหตุหลายประการ ดังนี้ (๑) โบราณสถานยังไม่ได้รับการบูรณะให้มั่นคงแข็งแรง พระสงฆ์จึงเกรงอันตรายขณะเข้าไปดูแลความสะอาด (๒) พระสงฆ์ไม่มีความรู้ข้อกำหนดเกี่ยวกับโบราณสถานและโบราณวัตถุ (๓) ความเข้าใจผิดว่า โบราณสถานเมื่อขึ้นทะเบียนกับกรมศิลปากรแล้ว จึงมิให้ความรับผิดชอบของพระสงฆ์ (๔) กรมศิลปากรยังไม่สามารถเข้าถึงพระสงฆ์ได้อย่างแท้จริง (๕) พระสงฆ์ให้ความสนใจสิ่งก่อสร้างใหม่ ทดแทนสิ่งก่อสร้างเก่า เพราะสะดวกและดำเนินการได้ด้วยตนเองไม่ต้องผ่านราชการ (๖) พระสงฆ์ไม่มีงบประมาณเพียงพอสำหรับดำเนินการงานอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ (๗) พระสงฆ์ขาดความรู้ เครื่องมือ และช่างผู้ชำนาญการ (๘) ความเข้าใจคลาดเคลื่อนว่า เมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุแล้ว จะมายึดโบราณวัตถุไปจากวัด^๖ ปัญหาต่างๆ นี้ มีแนวทางแก้ไขโดย กรมศิลปากรและฝ่ายคณะสงฆ์ต้องประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพิ่มพูนความรู้ และปรับเปลี่ยนทัศนคติที่ผิดๆ ของพระสงฆ์ สนับสนุนพระสงฆ์ที่สนใจในการเรียนรู้ทางการซ่อมแซม บูรณะโบราณสถานที่ไม่เป็นการทำลาย (ซ่อมจนไม่เหลือสภาพเดิม)^๗ อย่างไรก็ตาม การดำเนินการทั้งหมดต้องอาศัยเงินจำนวนมากเป็นทุนขับเคลื่อน ดังกล่าวนี้อาจเป็นอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งของพระสงฆ์^๘

^๑ สัมภาษณ์ พระครูพิพัฒน์ศาสนการ, เจ้าคณะตำบลคูบัว เขต ๒, ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๕.

^๒ สัมภาษณ์ พระครูธรรมสารสุนทร, เจ้าคณะตำบลคูกระจดิน-คังน้ำวน, ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๕.

^๓ สัมภาษณ์ พระพิศิษฎ์พัฒนพิธาน, เจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี, ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๕.

^๔ สัมภาษณ์ นายประยง พิมพะระ, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลคูบัว อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี, ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๕.

^๕ สัมภาษณ์ นางสาวปราจีน เครือจันทร์, หัวหน้าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จังหวัดราชบุรี, ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๕.

^๖ สัมภาษณ์ นางสาวนารีรัตน์ ปรีชาพิชคุปต์, ผู้อำนวยการสำนักศิลปากรที่ ๑ จังหวัดราชบุรี, ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๕.

^๗ สัมภาษณ์ นายศานติ อรรถวรรณ, เจ้าหน้าที่สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดราชบุรี, ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๕.

^๘ สัมภาษณ์ พระครูสิริคณาภรณ์, รองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี, ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๕.

๔.๕.๒ ด้านการให้ความรู้ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ แก่ประชาชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้กำหนดให้ท้องถิ่น ชุมชน มีส่วนร่วมในการฟื้นฟู อนุรักษ์จารีต ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกำหนดเป็นนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐไว้ว่า ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ให้บริหารสาธารณะ ส่งผล ให้ชุมชนหันมาสนใจเรื่องโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้อง จัดทำโครงการเพื่อเร่งให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชน เพื่อให้รองรับภารกิจงานด้านการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ได้ถูกต้อง มี มาตรฐานตามหลักวิชาการ^๙ ในส่วนนี้ พระสงฆ์มีบทบาทมาก เนื่องจาก ประชาชนมีความศรัทธา เชื่อมั่นในคำพูดของพระสงฆ์ ในฐานะเป็นผู้นำทางจิตใจ^{๑๐} และโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ส่วนใหญ่อยู่ในความครอบครองของวัด พระสงฆ์จึงเป็นผู้ที่รู้ประวัติความเป็นมาของโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ นั้นๆ เป็นอย่างดี^{๑๑} ตั้งแต่ในอดีต วัดและประชาชนมีส่วนเกี่ยวพันกันอยู่ พระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ เป็นที่พึ่งพิงของประชาชนในหลายวาระตั้งแต่เกิดกระทั่งตาย^{๑๒} ประชาชนได้อุดหนุนบำรุงวัดโดยการบริจาคทรัพย์และกำลังกายตามศรัทธาที่มีของแต่ละบุคคล แนวนโยบายของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถานในวัดจึงควรนำแนวทางการบริจาคทรัพย์เพื่อให้ ประชาชนรักและผูกพัน รู้สึกว่าร่วมเป็นเจ้าของ เป็นหนทางในการสร้างความสนใจในการเรียนรู้ให้แก่ ประชาชนอีกทางหนึ่ง^{๑๓} และในปัจจุบันหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ได้จัดประชุมอบรมถวายความรู้ ด้านการอนุรักษ์แก่พระสงฆ์ เพื่อให้พระสงฆ์นำไปถ่ายทอดแก่ประชาชนต่อไปได้^{๑๔} ดังกล่าวนี้นี้ มีการ นำแนวคิดไปปฏิบัติเป็นรูปธรรมแล้ว โดยการให้เด็กนักเรียนเป็นมัคคุเทศก์ในการนำชมพิพิธภัณฑ์ของ วัด ตลอดจนโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุที่อยู่ในวัด เช่น วัดคงคาราม เป็นต้น^{๑๕} ซึ่งการนี้ พระสงฆ์มีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมา และคุณค่าของโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุแก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ สามารถเป็นมัคคุเทศก์น้อยนำคณะ นักท่องเที่ยวเยี่ยมชมโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ที่อยู่ในวัดได้เป็นอย่างดี^{๑๖}

^๙ สัมภาษณ์ นางสาวนารีรัตน์ ปรีชาพิชคุปต์, ผู้อำนวยการสำนักศิลปากรที่ ๑ จังหวัดราชบุรี, ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๕.

^{๑๐} สัมภาษณ์ นายประยง พิมพะระ, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลคูบัว อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัด ราชบุรี, ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๕.

^{๑๑} สัมภาษณ์ นายศานติ อรรถวรรณ, เจ้าหน้าที่สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดราชบุรี, ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๕.

^{๑๒} สัมภาษณ์ พระครูธรรมสารสุนทร, เจ้าคณะตำบลคู่งกระถิ่น-คู่งน้ำวน, ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๕.

^{๑๓} สัมภาษณ์ พระครูพิพัฒน์ศาสนการ, เจ้าคณะตำบลคูบัว เขต ๒, ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๕.

^{๑๔} สัมภาษณ์ พระครูสิริคณาภรณ์, รองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี, ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๕.

^{๑๕} สัมภาษณ์ นางสาวปราจีน เครือจันทร์, หัวหน้าพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ จังหวัดราชบุรี, ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๕.

^{๑๖} สัมภาษณ์ พระพิศิษฎ์พัฒนพิธาน, เจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี, ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๕.

๔.๕.๓ ด้านความร่วมมือในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ กับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

ปัญหาอุปสรรคในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุและศิลปวัตถุของพระสงฆ์ในอำเภอเมืองราชบุรี มีหลายประการ อาทิ ขาดงบประมาณในการบูรณปฏิสังขรณ์ การโจรกรรมศิลปวัตถุ ไม่มีการจัดทำบัญชีศิลปวัตถุ และไม่มีหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเข้ามาดูแล^{๑๗} ซึ่งโดยแท้จริงแล้วหลายๆ วัดไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับทางราชการให้การจัดทำทะเบียนโบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ด้วยเกรงว่า กรมศิลปากรจะมายึดโบราณวัตถุ และศิลปวัตถุของวัดไป ซึ่งถือเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดจากความร่วมมือและความเข้าใจอันดีระหว่างวัดและหน่วยงานราชการ^{๑๘} อย่างไรก็ตาม ยังพบว่า มีหลายวัดต้องการสร้างพิพิธภัณฑ์เพื่อเก็บรวบรวมโบราณสถาน โบราณวัตถุของวัดที่สำคัญต่างๆ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน โดยขอคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ของกรมศิลปากร^{๑๙} และประสานงานกับผู้นำท้องถิ่น ผู้ทรงภูมิปัญญา ปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณ โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุไว้เป็นมรดกของชุมชน^{๒๐} แล้วให้ประชาชนช่วยกันดูแลรักษา เช่น ในกรณีของวัดโฆลงสุวรรณคีรี เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันมีกุศโลบายว่า “การทำความสะอาดโบราณสถานเป็นการทำบุญหรือปฏิบัติธรรมอย่างหนึ่ง”^{๒๑} สอดคล้องกับการที่กรมศิลปากรได้จัดทำโครงการอนุรักษ์หรือโครงการถวายเป็นความรู้แด่พระสังฆาธิการเรื่องการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุภายในวัด ซึ่งมีพระสงฆ์ให้ความสำคัญเข้าร่วมโครงการเพื่อรับฟังข้อมูลทางวิชาการเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อโบราณสถาน โบราณวัตถุตามหลักวิชาการ รวมถึงเรื่องแนวปฏิบัติตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ จึงส่งผลให้พระสงฆ์ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ ได้ดียิ่งขึ้น^{๒๒} สังเกตได้จาก การที่หลายๆ วัด ขออนุญาตดำเนินการต่างๆ ต่อโบราณสถาน กับกรมศิลปากร แสดงให้เห็นโดยชัดเจนว่า วัดต่างๆ มีความเข้าใจในการติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานราชการ ขอให้หน่วยงานราชการเข้าไปดำเนินการให้ ซึ่งเป็นภาพของความเข้าใจกันยิ่งขึ้นระหว่างวัดกับหน่วยงานราชการที่ดีกว่าในอดีต^{๒๓} ดังกล่าวนี้นี้ ทุกฝ่าย ทั้งราชการและภาคประชาชนจึงต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการอนุรักษ์ โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำในการพัฒนาบทบาทร่วมกัน^{๒๔}

^{๑๗} สัมภาษณ์ พระพิศิษฎ์พัฒนพิธาน, เจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี, ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๕.

^{๑๘} สัมภาษณ์ นางสาวปราจีน เครือจันทร์, หัวหน้าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จังหวัดราชบุรี, ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๕.

^{๑๙} สัมภาษณ์ พระครูสิริคณาภรณ์, รองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี, ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๕.

^{๒๐} สัมภาษณ์ นายประยง พิมพะระ, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลคูบัว อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี, ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๕.

^{๒๑} สัมภาษณ์ พระครูธรรมสารสุนทร, เจ้าคณะตำบลคูกระจัง-คังน้าว, ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๕.

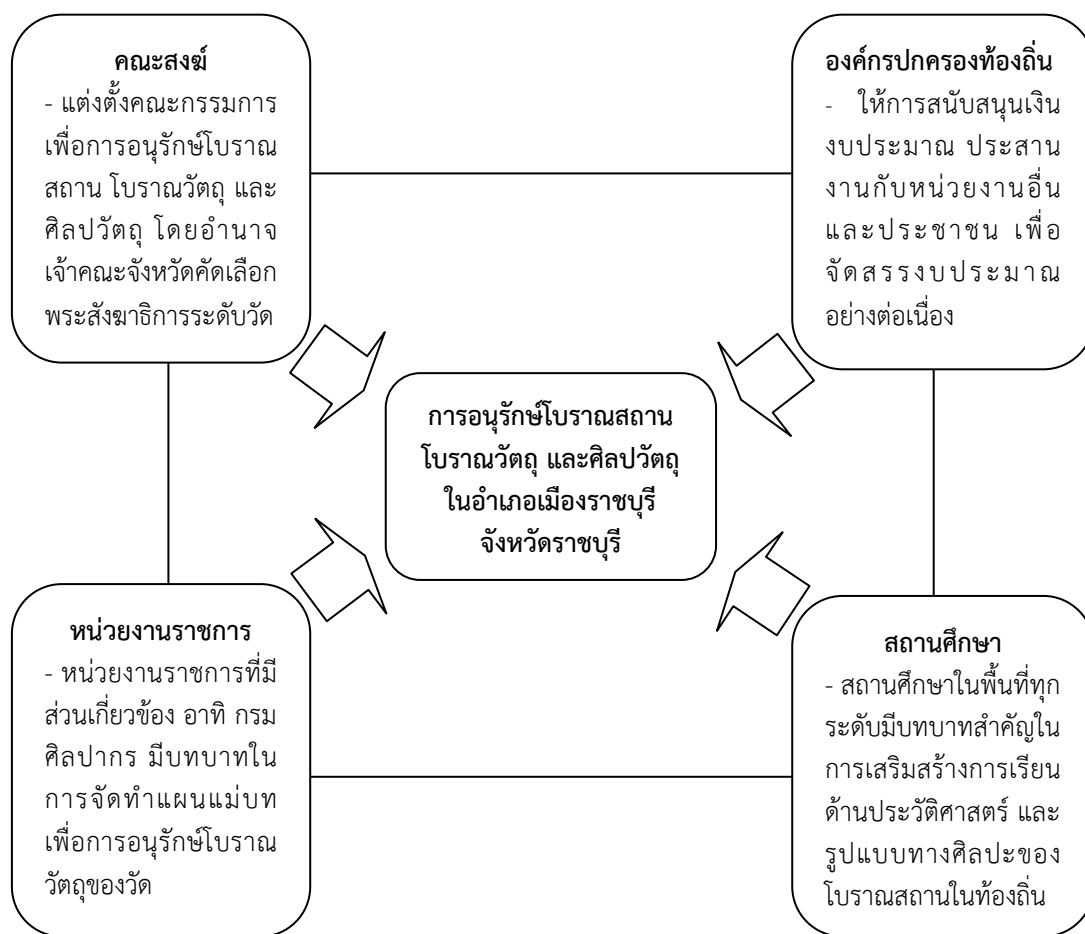
^{๒๒} สัมภาษณ์ นางสาวนารีรัตน์ ปรีชาพิชชุบ, ผู้อำนวยการสำนักศิลปากรที่ ๑ จังหวัดราชบุรี, ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๕.

^{๒๓} สัมภาษณ์ พระครูพิพัฒน์ศาสนการ, เจ้าคณะตำบลคูบัว เขต ๒, ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๕.

^{๒๔} สัมภาษณ์ นายศานติ อรรถวรณ, เจ้าหน้าที่สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดราชบุรี, ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๕.

๔.๖ องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ที่ได้จากการศึกษาเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ในลักษณะของแผนภาพที่แสดงกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ดังแสดงในแผนภาพที่ ๔.๑

แผนภาพที่ ๔.๑ กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี^{๒๕}

^{๒๕} จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัย.

จากแผนภาพที่ ๔.๑ แสดงให้เห็นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้ง ๔ ฝ่าย คือ ฝ่ายคณะสงฆ์ ฝ่ายองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น ฝ่ายสถานศึกษา และหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบโบราณสถาน โบราณวัตถุ และ ศิลปวัตถุ ในเขตอำเภอเมืองราชบุรี โดยมีรายละเอียดของความร่วมมือและแนวทางการแสดงบทบาท ดังนี้

คณะสงฆ์ ได้แก่ คณะสงฆ์อำเภอเมืองราชบุรี พึงมีบทบาทในการเสริมสร้างศักยภาพในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ อย่างเป็นรูปธรรม โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ประจำจังหวัดขึ้น โดยอาศัยอำนาจของเจ้าคณะอำเภอ ทำการพิจารณาคัดเลือกพระสงฆ์การระดับวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัดที่มีโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ อยู่ในครอบครอง ให้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ มีหน้าที่กำกับ ดูแล และติดตามการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุที่อยู่ในวัดให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนด

องค์กรปกครองท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล พึงมีบทบาทสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุที่อยู่ในวัดของชุมชน และการประสานงานกับหน่วยงานอื่นและประชาชน เพื่อจัดสรรงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานการอนุรักษ์ ที่สำคัญต้องเป็นการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในรูปแบบที่เป็นงบประมาณต่อเนื่อง รวมถึง การสนับสนุนด้านบุคลากรแก่วัดด้วย

สถานศึกษา ได้แก่ โรงเรียนในเขตอำเภอเมืองราชบุรี พึงมีบทบาทในการปลูกฝังค่านิยมการหวงแหนรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนแก่เยาวชน ให้เยาวชนมีความรักและผูกพัน ร่วมรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรม โดยเสริมสร้างการเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญา และรูปแบบทางศิลปะของโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุประจำท้องถิ่น

หน่วยงานราชการที่รับผิดชอบโบราณสถาน โบราณวัตถุ และ ศิลปวัตถุ ได้แก่ กรมศิลปากร สำนักโบราณคดี และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติประจำจังหวัด พึงมีบทบาทในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุของวัด โดยจะต้องเป็นแผนแม่บทที่ประกอบด้วย แผนงาน แผนปฏิบัติการ ที่ระบุถึงการดูแลทำความสะอาดโบราณสถานในรอบหนึ่งปี แผนงานที่ระบุขั้นตอนการบูรณะโบราณสถาน ภาพจิตรกรรมฝาผนัง หรืองานศิลปกรรมที่ปรากฏบนโบราณสถาน แผนงานดำเนินการเกี่ยวกับโบราณวัตถุภายในวัด เช่น การทำทะเบียนโบราณวัตถุ การจัดสถานที่จัดเก็บโบราณวัตถุที่เหมาะสม และการบริหารบุคลากรในวัดเพื่อมอบอำนาจรับผิดชอบงานต่างๆ ตามแผนงานที่มีอยู่ และกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานตามแผนแม่บทไว้ด้วย